

Po

Nar. ... leto 80 din., pol leta 40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din.
Izven Jugoslavije: Celotno leto 140 din. Inse-
rali ali oznanila se zaračunajo po dogovoru;
pri večkratnem inseriranju primeren popust.
Upravništvo sprejema naročnino, inserate
in reklamacije.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poština plačana v gotovini.

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek.
Uredništvo in upravništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more
govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure.
Rokopisi se ne vračajo.
Nezapre reklamacije so poštnine proste.
Telefon interurban št. 113.

4. štev.

Maribor, dne 9. januarja 1924.

Letnik XVI.

Od Bleda do Beograda in nazaj.

Na Bledu, o katerem pravi pesem, da naša domovina nima lepšega kraja, kakor je ta podoba raja, je bil 3. septembra 1922 občini zbor Udruženja jugoslovanskega učiteljstva, pokrajina Ljubljana. Ta zbor je nudil podobo onega raja, ki bo prišel za slovensko ljudstvo, če se bodo izpolnile zahteve svobodomiselnega slovenskega učiteljstva.

Temeljna zahteva svobodomiselnega učiteljstva, proglašena na Bledu 3. septembra 1922, slove: «Šola je državna institucija.» Nad šolo torej ima absolutno komando država, osredotočena v Beogradu, potemtako prosvetni minister in njemu podrejeni organi, na po-
edinih krajih pa učitelji. Avtonomne pravice slovenske familije, slovenske občine, slovenske domovine ne po-
stojijo več. Gospodje liberalni učitelji so na Bledu iz-
dali dekret, da slovenski starši, slovenske občine, slo-
vensko ljudstvo ima sicer pravo, graditi in vzdrževati
šole, plačevati učiteljstvo, pri vzgoji slovenskih otrok
pa nimajo govoriti besedice, ker je šola državna in-
stitucija.

Liberalni gospodje učitelji so na Bledu nadalje izdali ukaz: «Kdor učitelj, ta Sokol!» Vsa mladinska vzgoja se mora sokolizirati. Učitelji, ki ne žvižgajo po liberalni sokolski melodiji, se morajo preganjati, vse nesokolske, to je neliberalne mladinske organizacije se morajo postaviti pod policijsko nadzorstvo. V večno sramoto svobodomiselnega učiteljstva bo ta-le del blejskih resolucij: «Vsa mladinska društva in šole, ki jih vodijo osebe, pripadajoče po svojem značaju političnim strankam, borečim se proti ustavi in dinastiji, naj se primerno nadzorujejo.» Proti slovenski duhovščini pa so liberalni slovenski učitelji naperili to resolucijo, ki je bila v Beogradu povedana na uho: «Obžalujemo, da duhovščina učiteljstvu otežkoča izvenšolsko izobraževanje ljudstva.»

Po blejskih resolucijah so slovenski liberalni učitelji nekoliko utihnili. Prišel je razpust narodne skupščine, demokratje so bili od Pašiča izbaceni iz vlade, prišle so volitve 18. marca 1923. Pri teh volitvah se je ogromna večina slovenskega ljudstva javno in svečano izrekla za avtonomne pravice slovenskega ljudstva v vsakem oziru, torej tudi na polju šolstva. To stališče je diametralno nasprotno onemu, ki so ga na Bledu zavzeli liberalni učitelji. Ohlajenje je bilo tem temeljitejše, ker je demokratska stranka v narodni skupščini prisiljena jesti trdi kruh opozicije. Ta kruh ne diši vsakemu človeku, in zato se je že tudi v učiteljskih krogih začelo preorientiranje v smeri napram radikalcem. Tej preorientaciji je že tudi sledila delna pregrupacija.

Koncem letošnje spomladi je prišel iz prosvetnega ministrstva v Beogradu prav hladen tuš za prerazgrete svobodomiselnega učiteljske glave. Izdan je bil namreč znani ukaz, s katerim minister prosvete nalaga učiteljem dolžnost, da morajo ljudstvu dajati dober zgled krščanskega življenja, obiskovati cerkev, izpolnjevati krščanske dolžnosti, kakor je vse to lepo zabeleženo v katekizmu.

Tukaj pa je naenkrat odpovedala poslušnost Beogradu. Na Bledu so proglasili načelo: «Šola je državna institucija.» Ko pa je v izvajanju tega načela prosvetni minister izdal naredbo, kako se morajo učitelji obnašati kot kristjani, da se ta državna institucija ne bo omrzila in osovražila pri ljudstvu, so slovenski učitelji naenkrat rekli: «Ne boš nas slovenske učitelje ti, srbski Miša (prosvetni minister se namreč piše Miša Trifunović), učil hoditi k maši in k spovedi!» In srbski Miša se je res zbal liberalnega slovenskega Janeza, kateri ga je po liberalnih časopisih neusmiljeno napadal kot nazadnjaka, črnega klerikalca, ter je na tozadevno interpelacijo poslanca dr. Hohnjeca izjavil, da omenjeni dekret velja samo za tiste pokrajine, kjer je v veljavi srbski šolski zakon, torej ne velja za Slovenijo, kjer še veljajo v tem oziru stari avstrijski zakoni. Tako so se slovenski liberalni učitelji oddahnili, ker jim ne bo treba na komando Beograda po nedeljah hoditi k maši.

Ko so tako prišli slovenski učitelji z Beogradom navzkriž zavoljo maše in spovedi, so stopili na plan srbski učitelji.

V Beogradu je bilo 18. novembra zborovanje srbskega učiteljstva, na katerem je imel glavno besedo referent v ministrstvu za prosveto Žika Radosavljevič. Ta učiteljski zbor je izdal geslo: «Duhovniki ven iz šol.» Ustanovil se je poseben odbor učiteljstva, ki je dobil nalogo preštudirati vprašanje, zakaj in kako bi se naj duhovnike odstranilo iz šol. Ker dosedanji šolski zakoni, ako izvzamemo srbijanski zakon, nikakor niso sestavljeni v smislu lajiške šole (lajik — posvetnjak), so uvideli potrebo novega zakona o ljudskih šolah, ki bi naj šole popolnoma izročil državi, torej na milost in nemilost učiteljstvu.

Srbski učiteljski odbor je sestavil to-le resolucijo, ki je od srbskega učiteljstva bila enoglasno sprejeta: «Vrski pouk ima veliko vzgojno vrednost na osnovni šoli in zato mora biti verouk v interesu pouka sestavni

del učnega načrta. V novi državi mora šola služiti v prvi vrsti čuvanju narodnega in državnega edinstva in zato zahteva učiteljstvo, da se z zakonom odstranijo vsi oni vplivi, ki bi mogli škoditi narodnemu edinstvu in odvajati k separatizmu. Program za pouk veronauka naj sestavijo strokovni ljudje, narodni učitelji naj predavajo v šoli vse predmete in tudi veronauk, v kolikor bi ne bili druge vere nego učenci in v kolikor niso otroci preveč mešani po veroizpovedih. V takih slučajih se lahko porabijo za pouk veronauka tudi duhovniki, ali samo oni, ki imajo razen strokovnih kvalifikacij tudi pedagoško kvalifikacijo.»

To drzno resolucijo so srbski učitelji kot novoletno darilo poslali blejskim resolucijonašem v Slovenijo s pozivom, naj to novoletno darilo svobodomiselnega učiteljstva razširijo med slovenskim ljudstvom.

Naše ljudstvo pa odklanja z vso odločnostjo in ogorčenostjo državno, lajiško, protiduhovniško in proti cerkveno ljudsko šolo. Meseca septembra 1922 so slovenski liberalni učitelji iz Bleda sporočili v Beograd resolucijo: «Šola je državna institucija.» Dobro leto pozneje so srbski liberalni učitelji iz Beograda liberalnemu učiteljstvu v Slovenijo poslali resolucijo: «Duhovniki ven iz šol!»

Prva resolucija je ravno tako šla mimo slovenskega ljudstva kakor druga. Slovensko ljudstvo pa bo skrbelo zato, da ne bo preko njega postala zakon ne blejska, ne beograjska resolucija. Slovensko ljudstvo si ne da pogaziti in potepati svojih pravic. Tudi glede na šolo bo krepko in brezobzirno branilo svoje pravice v slovensko-narodnem in katoliško-verskem oziru. To spo-
ročamo blejskim in beograjskim resolucijonašem. Če pa liberalna gospoda med učiteljstvom hoče borbo, jo sprejmemo v popolnem obsegu.

Politični položaj.

Nakane o spremembi volilnega zakona. Iz ministrskih sej in posvetovanj se čuje, da se pripravljajo revizija volilnega zakona. Vlada misli pri tem tudi na Slovenijo in sicer samo glede koristi radikalne stranke. Razmišlja se namreč o tem, napraviti iz Prekmurja samostojno volilno okrožje, ker radikali tam še najprej upajo na kakega poslanca. Pašič je tudi mnenja, da bi bilo dobro zopet upeljati kvalificirane kandidate, kakor pri prvih volitvah. To najbrž radi tega, da se reši poslancev-kmetov, ki mu delajo sedaj silen nemir v klubu. Vlada je začela tudi zelo forsirati tiskovni zakon, da bo seveda večja volilna «svoboda».

Hrvatska odklanja srbske zemljičaradnike. Povodom bivanja srbskih zemljičaradnih zastopnikov Voj-
je Laziča in Dimitrijeviča v Zagrebu se ni vršila le konferenca zemljičaradnikov, ampak sta oba srbska od-
poslanca stopila tudi v stike z vodstvom HRSS. S temi so se pogovarjali o pogojih za eventualno sodelovanje. Naleteli pa so slabo, ker so Radičevci zemljičaradnikom dali precej hrena pod nos radi zadržanja zemljičaradnikov v parlamentu. Izgleda, da so srbski zemljičaradniki poskusili svojo srečo pri HRSS le zaradi tega, da bi prikriili svoj popoln neuspeh glede Hrvatske na konferenci zemljičaradnikov.

«Smotra». Tako se imenuje list radikalskega poslanca Rankovića in njegovih prijateljev, ki so začeli nastopati proti korupciji v radikalni stranki in vladi ter imajo že ta uspeh, da so strmoglavili ministra dr. Markovića in dr. Jankovića. List je tednik in mu je v nedeljo izšla prva številka.

Boj za Malo antanto.

Danes se začenja v Beogradu konferenca Male antante. Naše zunanje ministrstvo je izdelalo za to konferenco natančen program, ki obsega ureditve vseh priredb in sej od včeraj pa do 12. t. m. Dolgo so se pretresala vsa vprašanja, ki naj bi prišla na dnevni red te konference, a danes, ko se je konferenca začela s posvetovanjem zunanjih ministrov vseh treh članic Male antante, moramo reči, da so od pripravljenega programa stalna najbrž samo določila glede banketov, vse drugo pa nestalno in lahko se tudi dogodi, da bo Mala antanta zadajič skupaj.

Čehoslovaška prihaja na konferenco z gotovim dejstvom svoje posebne, po besedilu sicer še neznane pogodbe s Francijo. Ta pogodba je vzbudila po celi Evropi veliko pozornost in najrazličnejša domnevanja. Tu so najprej francoski glasovi in sicer dvojni: opozicijski, ki dolžijo sedanjo francosko vlado protiljudskih in vojno-politični naklepe, in pa vladni, ki zatrjujejo, da je ta pogodba zapadni del velike zgradbe, ki bi na vzhodu s podobno pogodbo priklopila tudi Rusijo. — Opozicija trdi, da je francoska zveza naperjena proti Rusiji, vlada pa zatrjuje, da se hoče ravno nasprotno Francija potom Češke izmiriti in pogoditi z Rusijo, da

bodo francoski rentirji zopet prišli do svojega, v nekdanjo carsko Rusijo vložnega denarja. Povdarja se tudi, da je francosko-češka pogodba potrebna v varstvo mirovnih pogodb in če pomislimo, da je pod francoskim vplivom Mala antanta nastala iz tega namena, in po istem utemeljevanju, se mora pač vprašati, zakaj rabi Francija potem še posebno zvezo s Češko.

Anglija gleda na Malo antanto in posebej sedaj še na Češko kot na brezpogojne pomočnike ali celo podložnike Francije ter se vedno bolj pripravlja, da aktivno prekrži in prepreči francoske načrte. Angleška javnost je vzela francosko-češko zvezo kot nekaj skrajno sumljivega na znanje. Čehi se sedaj napram Angliji previdno izgovarjajo ter izjavljajo: «Besedilo nove pogodbe bo popolnoma ovrгло angleško kritiko. Besedila zaenkrat še ni mogoče objaviti, ker še niso vse točke izdelane, lahko pa vendar trdimo, da bo besedilo pogodbe vse presenetilo, ker pomenja začetek pogodb popolnoma nove vrste. Pogodba ne veže Češke na Francijo niti v slučaju defenzivne vojske, pač pa je to prvi poskus pogodbe v duhu Lige narodov.» — To je lahko res, ali pa tudi ne, gotovo bo pa to, da Čehi po svoji previdnosti ne bodo hoteli priti navzkriž z Anglijo in da so pogodbo že tako sklenili, da se lahko vsak čas obrnejo tudi drugam.

Politika sedanje francoske vlade temelji na načelu, da vsled trpljenja in škode premagancev lahko nastane dobiček za zmagovalce in da bode oni imel največji dobiček, ki si najbolj razširi in utrdi svoj vpliv ter si podvrže več drugih držav. V Anglija pa vstaja danes spoznanje, da je nesreča enega naroda nesreča vseh ostalih. Ogromna večina angleškega delovnega ljudstva tako misli in terja konec dosedanjih diplomatskih načel in metod. Britanska moč ne more počivati več na proslulem mehaničnem ravnotežju sil, ampak na mednarodni solidarnosti. Le tako se odpro zopet Angliji, koje moč sloni na tem, da je delavnica za ves svet, svetovni trg, ki je danes uničen.

Anglija skuša razne države iztrgati izpod francoskih vplivov in to se vidi zlasti sedaj ob konferenci Male antante. Poprej se je že s precejšnjo gotovostjo računalo z vstopom Poljske v Malo antanto, sedaj pa iz tega ne bo nič, ni pa še jasno, ali jo to angleški vpliv, ali pa ima Francija s Poljsko še kake posebne namene poleg Male antante in pa za slučaj, da se ta razbije. Za prvo bi govorilo to, da se je Italija zadnji čas začela zelo zanimati za Poljsko in da ji gradi velike tovarne vojnega materijala. Za drugo kombinacijo pa govori francoska želja po poljsko-baltiški zvezi, ki bi ji lahko služila proti Nemčiji in proti Rusiji. Poljaki se s Čehi ne razumejo dobro in zato bi bilo verjetno, da pripravljajo na lastno roko kako posebno zvezo s Francijo.

Francija dobro pozna razmere in odnošaje v Mali antanti. Njej je dobro znano, da se krijejo interesi Češke Rumunije in Jugoslavije samo v odnošajih do Ogrske, drugače pa gredo daleč narazen in baš radi te neenotnosti v Mali antanti je sklenila posebno zvezo s Češko ter zasnoval poseben arangement s Poljsko. Ko polga Češka sedaj v Beogradu svojo pogodbo s Francijo na konferenčno mizo, se mora odločiti: ali storita isto tudi Rumunija in Jugoslavija, ali grede članice Male antante še bolj vsaka po svoji poti, ali pa se Mala antanta sploh razide. Zalostno je, da glede teh treh možnosti najmanj razmišljajo v Beogradu.

Če se bodo pod imenom varstva in zaštite mirovnih pogodb zahtevale še posebne zveze in obveze od naše države, potem pač ne smemo preslišati, da se v Angliji, ki je gotovo med pravimi in prvimi zmagovalci, vedno odločneje zahteva sprememba mirovnih pogodb. Če rabijo mirovne pogodbe še posebne pogodbe sekundarne narave, potem se lepega dne tudi tem pogodbam ne bo več verjelo, stvar bo šla v brezkrainost in strahu pred gaženjem pogodb in obvez ne bo nikdar konec. Preveč pogodb je spona in ovira svobode države. To je eno, drugo je pa to, da bi nam bila na klonjenost Anglije veliko vredna, njeno nasprotništvo pa naravnost pogubno. Sedaj, ko se Francija in Anglija borita za vpliv nad državami Male antante, bi morali biti v Beogradu še posebno previdni in skrbni, da se naša država ne znajde v škodi in nesreči ob izidu tega boja.

Po svetu.

Bombe v Madžarski. Ogrska je žežela kroničnih pučev, zarot in bombaških afer. Lahko se že reče, da je na Ogrskem velika senzacija, če mine en mesec brez kake zarote, puča ali bombaške afere. Največ tega je v Budimpešti, kjer je bila zadnja senzacija ekrazit v veži francoskega polaništva in pa odkrit in preprečen puč nacionalističnega poslanca Ulaina, ki je bil dogovorjen z bavorskimi fašisti. Sedaj so se bombe zanesle tudi v provinco in zadnja senzacija je bila v mestu Czongrod, kjer je bila bomba vržena v veselčno dvorano nekega judovskega dobredelnega društva. Več oseb je bilo ran-

jenih, ena ubita in sedaj je veliko preiskav, malo uspeha in veliko hrupa v parlamentu radi tega zločina. Vsi teroristični akti izhajajo od strani ogrskih nacionalistov, ki so nadeli ime «probujeni Madžari», ki si lastijo za geslo nacionalizem in protižidovstvo. Ugotovilo se je da je bil med bombaškimi zločinci v Csongradu tudi neki oficir, član «probujenih», ki je za to bombo vrgel, ker se je hotel iznebiti svoje neveste — judinje, ki naj bi bila po njegovem mnenju tudi na veselici. V parlamentu je bilo radi tega zločina že več burnih razprav. Vladni predsednik sam je priznal, da so zločini kakor člani ene in iste verige. To so levičarji, v prvi vrsti socijalisti, odobravalni, a kazali pri tem na desnico in na samo vlado, češ, da je ona tudi tega sokriva, ker se nobenega fašista ni doletela kaka kazen. Najbolj se je vladi očitala osvoboditev zarotnika Ulaina iz zapore. Notranji minister se je izgovarjal, da je Ulain samo začasno izpuščen, ko je položil kavcijo v dragocenostih. Opozicija je klicala ministru, če ima morda zastavljalnico. Vlada obljublja sicer stroge mere proti teroristom, a ker je to že tolikokrat storila, se tudi sedaj ne pričakuje pravih uspehov.

Venizelosova usoda v Grčiji. Venizelos je bil v soboto skoraj s popolno večino izvoljen za predsednika skupščine. Glede odločitve o vladovini stoji on na stališču, naj se izvede v kraljevi odsotnosti potom ljudskega glasovanja o sledečih vprašanjih: 1. za ali proti sedanji dinastiji; 2. za monarhijo ali za republiko. Ako se izreče narod za sedanjo dinastijo, potem se bo kralj Jurij, ki je sedaj smatrati samo kot na dopustu, vrnil na Grško; ako se izjavi za monarhijo, toda proti sedanji dinastiji, potem pride nov kralj, ako pa se odloči za republiko, potem bo novi režim uredila konstituenta sama. — To je povdarjal tudi na sobotni seji skupščine, ob sklepu se je pa naenkrat zrušil na tla in so ga morali onesveščene odnesti. Takoj se je raznesla po mestu vest o atentatu — zastrupljenju. Zdravniki so ugotovili, da ima sicer srčno hibo, a da mu je tudi želodec zastrupljen. Govori se, da bo Venizelos moral izstopiti iz javnega političnega življenja in da napoči radi tega za Grčijo nova kriza.

Turčija sklepa pogodbe. Turška vlada se pogaja že več časa z nekaterimi državami, ki so interesirane na lozanski mirovni pogodbi glede sklepa prijateljskih pogodb. Nemčija bo pooblastila enega svojih poslankov na Balkanu, naj vodi pogajanja o nemško-turški pogodbi.

Rusko-poljsko zblizanje. Predsednik poljske republike je slovesno sprejel poslanika sovjetske Rusije Obolenskega, s katerim je imel pri tej priliki kratko konferenco. Po sprejemu je Obolenski izjavil časnikarjem, da pomenja njegov sprejem in pa konferenca s predsednikom poljske republike uradno priznanje sovjetske Rusije s strani Poljske. Obolenski je tudi izjavil, da je z njegovim sprejemom pripravljena pot za sklep trgovske pogodbe med sovjetsko Rusijo in Poljsko.

Zopet atentat na Japonskem. Pred mikadovo palačo v Tokiju je ob neki demonstraciji neki Korejec vrgel bombo, ki pa ni učinkovala. Poskusni atentat je izraz protesta Korejcev, katere Japonci zelo zatirajo.

Beleške.

Makedonsko vprašanje. Dopisnik angleškega dnevnika «Times» se je sestel z makedonskim voditeljem Todorom Aleksandrovom. Aleksandrov je izjavil, da je njegov cilj razglasitev avtonomne Makedonije s prestolico v Solunu. Kajti Makedonci ne želijo, da bi bili pod upravo Srbov, Grkov niti Bolgarov. Avtonomijo je nemogoče doseči mirnim putem, radi tega je neobhodno potrebna oborožena borba. On trdi, da v Makedoniji lahko mobilizira 150.000 ljudi, od katerih se sedaj samo nekoliko tisoč komitajev nahaja pod orožjem. V slučaju vstaje bi iz Bolgarije prišlo na pomoč nekaj deset tisoč Makedoncev. Toda v sedanjem trenutku revolucija ni primerna in Aleksandrov veruje, da bo prišlo do nje takrat, ko se upro Hrvati, Slovenci in Črnogorci skupno z Makedonci proti Srbom. Aleksandrov smatra kompromis makedonske organizacije s srbsko oblastjo za nemogoč, ker beograjska vlada dela na uničenje Makedoncev. Aleksandrov ne upa na nobeno pomoč iz tujine in veruje v uspeh makedonskega pokreta v zvezi z narodnostni kraljevine SHS. Aleksandrov je nadalje izjavil, da bi pristal na to, da sedanji položaj Makedonije preiščejo odposlanci velikih držav ali Lige Narodov. Če avtonomija ne bi bila možna, bi Aleksandrov in njegova organizacija pristali na protektorat kake velesite, predvsem Anglije. Aleksandrov izjavlja, da njegova organizacija ni odgovorna za uboj Stamboljskega. Na koncu je Aleksandrov obrazložil ustrojstvo in delo organizacije doma in v tujini in trdil, da organizacija vrši dobro delo z vzpostavljanjem reda in javne varnosti v Makedoniji in varuje pravice prebivalstva ne glede na srbske oblasti, ki so brez vsake moči in avtoritete (!). Po njegovih izjavah predstavlja makedonska organizacija vsa prebivalstvo, a prebivalstvo organizacijo. — Organizacija ima poleg tega neoficijelne predstavnike v Sofiji, Carigradu, Budimpešti in drugih prestolnicah. — Njeno geslo je: «Makedonija Makedoncem!» — Značilno je, da je angleški listi, kojega zveze z zunanjim uradom so znane, to izjavo priobčil na odličnem mestu. — Angleško časopisje že dolgo časa naglašja, da se mora rešiti makedonsko vprašanje ter ne sme ostati ognjišče nemirov in vedna nevarnost vojne za Balkan in za Evropo. Ker so Makedonci ravno tako nezadovoljni s Srbi kakor z Bolgari, za to bi bila v prvi vrsti naloga naše vlade, da kar najbolj zadovolji naš del Makedonije s pošteno in dobro upravo. Če bo narod v naši Makedoni-

ji zadovoljen, ne bo sledil bolgarski propagandi, če se pa enkrat začne uresničevati geslo: «Makedonija Makedoncem!» moramo pa tudi že vnaprej pripravljati, da dobimo dobre sosede v Bolgariji in Makedoncih. Pod samostojno Makedonijo razumejo njeni propagatorji poleg našega dela tudi zapadno Trakijo in severni del Grške s Solunom in za slučaj, da pride res do kake posebne države na Balkanu, bi se bilo treba že sedaj sporazumeti z Bolgarijo, dokler pa lahko Italija proti nam mobilizira Madžarsko, Bolgarijo in Albanijo in dokler imamo doma toliko nerešenih vprašanj, poleg tega pa še skrajno nezadovoljno Makedonijo in Črno goro, smo pa v vedni nevarnosti izgube in škode. Od šovinizma se ne da živeti in ne da se uživati v miru, kar je meč osvojil, če ni poleg tega pravice. Makedonija je naš Elsas in kakor tudi Francozi niso raztegnili svojih zakonov čez Elsas in Loreno, ampak vse poskušali, da za dovoljijo Nemce, tako bi morali tudi mi postopati z Makedonijo. Angleži so se z Buri vojskovali, premagali so jih, danes jim pa dajejo čim večjo samoupravo in burki general Smuts igra danes zelo važno vlogo v Britaniji. In tako nam kaže še mnogo drugih primerov, da smo lahko le tedaj brez nevarnosti in tudi brez škode pri razpletanju makedonskega vprašanja, če bodo naši Makedonci popolnoma zadovoljni z upravo.

Klic po diktaturi . . . Na stotine vikov ter klicev po diktaturi je spustil v javnost potom svojega «Dnevnika» znani beograjski žurnalist Cicvarič. Niti na Grškem, niti v Rumuniji, Albaniji, Avstriji in ne na Poljskem nimajo državni povoda, da bi bili v skrbeh glede obstoja ravnokar nastalih držav. Vzrok resnega strahu, da vse razpade, imajo samo patrijoti Jugoslavije, ker je obstoj te države veliko vprašanje. Utis slabosti daje naša država baš radi nesrečne Makedonije. Ravno v Makedoniji je naša država na najbolj slabih nogah in tamkaj so prilike danes tako žalostne in naša država je glede makedonskega vprašanja na slabšem nego je bila pred balkansko vojno. In odkod ter zakaj ti pojavi slabosti? Ker nimamo močne državne oblasti. Mi Srbi trpimo v Makedoniji, na Hrvatskem itd. Na pomankanju močne državne oblasti je kriva demokracija, ki nas bo uničila s svojim centralizmom. Komaj ustvarjene države rabijo diktaturo, a ne demokracije! Dajte nam diktaturo in ta bo izbrisala vse protidržavne akcije, napravila bo red v Makedoniji in pregnala iz Hrvatske radičevstvo. Gospod Cicvarič se ni pod avstrijsko okupacijo naučil niti tega, da so baš bajoneti, ki so brnjeni proti celemu narodu, najslabše sredstvo.

Vedno in vsakemu, ki jim plača so na razpolago. Bivši vodja džemijetskega kluba Čenan Zija je izjavil beograjskim časnikarjem glede opozicijskega bloka to-le: Jaz sploh ne mislim nič o opozicijskem bloku. Mi smo se sedaj sporazumeli z radikali, da jim pomagamo. Ako se res ustvari opozicijski blok, potem naj razmišljajo o tem večje stranke, mi smo tu. Džemijet je vedno pripravljen, da vlado sodeluje z onim, ki jim bo več ponudil in dal.

Dnevne novice.

Za mandate se kregajo, namreč stari in mladi liberalci. Prvi se danes imenujejo narodnonapredna stranka, drugi pa demokratska stranka. Prve vodi dr. Ravnihar v zvezi z dr. Trillerjem, druge pa znani socialni politik in gospodarski strokovnjak dr. Žerjav. Pri marčnih volitvah preteklo leto sta se ti dva stranki zvezali ter postavili za Ljubljano skupnega kandidata v osebi demokratskega profesorja Reisnerja, za namestnika pa dr. Ravniharja. Obe stranki sta napravili medsebojno pogodbo, da mora Reisner svoje mesto odstopiti dr. Ravniharju, čim bo sprejeta uradniška pragmatika, najkasneje pa do 1. januarja 1924. Reisner pa se drži svojega mandata, kakor da bi bil s smolo pritrjen na svoj poslaniški stolček. Zato stari liberalci dolžijo mladine, da so prelomili besedo, podpisano in potrjeno s podpisami svojih voditeljev, da so jih torej na balkanski način prevarili. Mladini hočejo Reisnerja na vsak način odbrzati na poslaniškem stolčku, ker bi dr. Ravnihar prestopil radikalni stranki, vsled česar bi demokracije izgubili eden mandat in eden glas v parlamentu. Kot izgovor jim služi, da starini niso plačali svojega deleža pri stroških za ljubljanske volitve. Starini to zavračajo, ker o stroških ne stoji o pogodbi niti besedica, kar je istina. Kar se tiče stroškov, je gotovo, da jih tudi dr. Žerjav ni poravnal iz svojega žepa, marveč, da so jih nosile banke. Torej bi po tej logiki mandat pripadal tistemu liberalnemu bankirju, ki je dal denar. Tako bi se najlože rešil spor za ljubljanski mandat.

Schauer ima slab spomin. Poslanec Schauer je v svojem celjskem lističu «Cillier Zeitung» dne 6. januarja spisal članek pod naslovom «Ein Rückblick». — Schauer piše nek trd jezik, ki močno diši po kočevščini — Schauer je namreč Kočevček — ter je daleč od višine nemškega klasičnega jezika. Kar pa mu nedostaja po jezikovni sposobnosti, to je hotel nadomestiti z versko usposobljenostjo in za to je že pred leti šel los von Rom. Ko se je pred mesecem poročil v Marenbergu, je tudi svojo sedanjo ženo, ki je bila katoličanka, potegnil s seboj v nemško lutrovske vero. Njegov Rückblick je dokaz njegove nezmanjšane nemškonacionalne zagrizenosti. Pritožbe Slovencev o nekdanjem brezvestnem namškonacionalnem pritisku so za njega ne samo prazne marnje in legende, marveč jih imenuje Maulaufreissen na široko in prav lažnjivo. Da Slovenci na Koroškem niso imeli slovenskih ljudskih šol v nekdanji Avstriji in da jih tudi v sedanji nimajo, to je samoobsebi umevno za gospoda Schauerja. Za nas pa

ni umevno, kako more potem gospod Schauer za Nemce v naši državi zahtevati nemške šole. Da Slovenci nek daj niso smeli imeti narodnih prireditev po spodnještajerskih mestih, in če so jih priredili v Celju ali Ptuj, da so bili za to krvavo tepeni ne samo od nemško nacionalne fakinaže, marveč tudi od nemškutarških policajev in orožnikov, nato se gospod Schauer ne spominja, ker ima v tej stvari prav slab spomin. Njegove mu slabemu spominu za take reči, ki spadajo v zgodovino slovenskega trpljenja, se ni toliko čuditi, bolj čudno pa mora biti, da mu tudi dogodki preteklega leta niso stali v spominu. Hoteč opravičiti politiko nemških poslancev, ki v Beogradu dosledno podpirajo Pašiča in njegovo samosrbsko vlado, kar pa nemškim volilcem nikakor ni pogodu, piše gospod Schauer, da je 30. julija 1923 z drugimi nemškimi poslanci vred glasoval zoper povečanje davkov in zoper kuluk. Resnica pa je ta, da 30. julija takšnega glasovanja v narodni skupščini ni bilo, marveč, da se je o povečanju davkov in o kuluku glasovalo o priliki zakona za dvanajstine za mesec julij, avgust in september, in sicer je bilo 28. junija glasovanje o načelu, 30. junija po končno glasovanje. Neresnica je tudi, da bi takrat gospodje nemški poslanci glasovali proti provišanju davkov in proti kuluku, marveč nemškonacionalna gospoda se je na germansko-nejunaški način odstranila pri glasovanju. Gospod Schauer nadalje vedoma in hotoma zamolčuje, da so nemški poslanci 29. septembra glasovali za dvanajstine oktober—december, ki so zgrajene na 500 odstot. povišanju zemljiškega davka in 30 odstot. povišanju ostalih direktnih davkov in na upeljavi kuluka. Da se nemški poslanci meseca decembra niso več upali glasovati za povišanje davka in kuluk, marveč da so proti glasovali je razlog v tem, ker so njihovi volilci, zlasti švabski kmetje, začeli proti njim revoltirati. — Istina je tudi, da so nemški poslanci dne 3. decembra glasovali proti slovenskemu predlogu, naj se da nujna pomoč tistim krajem, ki so trpeli vsled povodnji. Da bi g. Schauerju nemški volilci v Apačah, kjer je Mura napravila veliko škodo zato bili hvaležni, tega si menda ne domišljuje niti g. Schauer, ki ima sicer boljše domišljivo, pa slab spomin.

Glede Huber—Dragiča se oglašja že drugi, ki to specialiteto že od davno prav dobro pozna. Evo, mal spomin iz Huber—Dragičeve preteklosti: G. polkovnik Dragič je kot orožniški oficir skozi več let služboval v Pulju. Za časa njegovega ondotnega službovanja smo Slovenci in Hrvati priredili v prid Ciril-Methodovi družbi pod geslom «Rudeča marena» vsako leto družabne in plesne večere. Tem zabavam smo prisostvovali vsi tedaj jugoslovansko misleči oficirji in drugi državni uslužbenci, le velikega patrijota in mučenika za srbstvo g. Huber—Dragiča nismo nikjer videli pri teh prireditvah. Celo tedanji viceadmiral Julij pl. Ripper je šel nam vedno na roko in nam je dal vedno godbo vojne mornarice na razpolago. Tudi ga ni bilo nikdar slišati, da bi bil on govoril srbsko-hrvatski jezik. Za svoje nemčurstvo je imel poleg odlikovanj tudi ta privilegij, da je imel on edini od oficirjev dovoljenje za ribe loviti v pristanišču vojne mornarice.

Anton grof Pace — umrl. 28. pretečenega mesca je umrl na Dunaju Anton grof Pace, star 72 let. Pokojni je bil rodom iz Kranjske, služboval je na Kranjskem kot upravni uradnik ter si je pridobil v naši književnosti trajno ime kot najboljši nemški prevajalec Prešerna. Bodi mu čast in hvaležen spomin!

Slovensko tolmačenje zakona o zaščiti države — napačno. Sodnije v Sloveniji ponekod tudi hitijo uporabljati zakon «o zaščiti države». K temu zakonu so se posebno zatekli povodom lanske rudarske stavke pri sodiščih v Celju in Litiji. Zaporji so bili natlačeno polni rudarjev, ki so bili aretirani brez povoda. Veliko število rudarjev je bilo v zaporih od najmanj 14 dni do 3 mesecev, obtoženi so bili vsi bil vsi po zakonu o zaščiti države, obsojenih je bilo pa samo 9 na zapor od 7 do 14 dni. Obsojeni so vložili priziv na stol sedmorice v Zagrebu in ta je sedaj razveljavil vse obsodbe ter še konstatiral, da je bilo slovensko tolmačenje zakona napačno. V strasti in v vnemi gonje proti delavstvu pač ni bilo časa vestno tolmačiti zakon in če oni, ki so nedolžne rudarje tako dolgo držali v zaporih, ne bodo klicani na odgovornost, se bo to še naprej dogajalo.

Spor z Italijo radi prometa v Črni gori. Ko je bila Črna gora samostojna država, so imeli Italijani koncesijo za eksploatiranje proge Bar—Virpazar in izključno pravico plovitve na Skaderskem jezeru. Po prevratu pa italijansko društvo ni hotelo prometa obnoviti in Črnogorci so ostali brez vseh prometnih zvez. Da se temu nevzdržnemu stanju odpomore, je organizirala neka centinjaska banka železniški in paroplovni promet. Italijansko društvo se je čutilo radi tega prizadetost in je izposlovalo pri vladi, da je vložila v Beogradu protest.

Napad na invalide. Leta 1920 je bil po celi državi prirejen takozvani Petrov dan ter so se povsod pobirali doprinosi za invalide. Inicijativo za prireditev tega dne je dal vojvoda Mišič, nabralo se je pa veseraj skupaj okrog poldruhi milijon dinarjev. S tem denarjem so si invalidi osnovali v Zemunu majhno tvornico, jo premili s stroji in za delavce zaposlili najrevnejše invalide. Sedaj pa poroča «Ratni invalid», da namerava ministrstvo trgovine invalidom odvzeti koncesijo za obrat, tvornico pa vzeti v svojo režijo.

Društvo katehetov za lavantinsko škofijo se je ustanovilo dne 3. januarja v Mariboru. Udeležba ter potek občnega zbora sta pokazala, da se katehetje zanimajo za to važno stanovsko organizacijo, ki ima namen, gojiti med člani strokovno izobrazbo, poglobiti vzgojno delo v šoli in pomagati v stanovskih zadevah.

kakor je to lepo povdarjal gospod kanonik dr. M. Vraber, ki je pripravil in vodil ustanovni občni zbor. V odbor so bili izvoljeni: kan. dr. M. Vraber, predsednik, dr. Anton Medved, podpredsednik, J. Bogovič, tajnik, A. Rezman, blagajnik, P. Gratus Kostajnski, knjižničar, prof. J. Vreže, A. Čížek, F. Pšunder, Fr. Lukman, P. Živortnik, odborniki in M. Petelinšek ter P. Holcman kot preglednika računov. Občni zbor je določil letno članarino 10 D, sklenil je ustanoviti katehetsko knjižnico ter določil poverjenike, ki bi naj v posameznih dekanijah pomagali osrednjemu odboru vršiti delo katehetskega društva. Da se omogoči izdajanje katehetskega glasila, pozivlja občni zbor vse katehete, da se pripravijo kot naročniki. Z ustanovitvijo društva katehetov, se je izpolnila dolgoletna želja katehetov lavantinske škofije, ki so že dolgo čutili potrebo, se na večkratnih sestankih o katehetskem delu porazgovoriti, to delo kolikor mogoče enotno organizirati in času primerno urediti. To je tem nujnejše, ker postaja katehetsko delo med šolsko mladino vedno bolj težavno in vplivi, ki skušajo naše izobraževalno in vzgojno delo paralizirati in onemogočiti, vedno bolj močni. Metodam versko-moralnega pouka se skuša vtisniti pečat zaostalosti, zastarelosti, kar nas mora nagibati, da imamo razvoj in pridobitve splošne vzgojne vede ne le vedno v evidenci, temveč, jih tudi skušamo uporabljati v kolikor morejo spopolnjevati naše delo in mu zagotoviti večje uspehe, da ostane katehetsko izobraževalno in vzgojno delo med šolsko mladino na času primerni višini in doseže tudi v današnjih težkih razmerah kolikor mogoče velike in trajne vzgojne uspehe. Katehetska društva, kakor jih priporoča Cerkev nam v tem oziru lahko veliko pomagajo. Če vzamemo še celo vrsto vrsto drugih stanovskih zadev, katere lahko dobro urejeno katehetsko društvo v korist svojih članov rešuje, potem je jasno, da imamo pred seboj delokrog, ki je zelo obširen, lep in silno važen, tako, da je res vredno, da stopimo vsi katehete skupaj in si po vzoru katehetskih društev v drugih škofijah uredimo eno dobro katehetsko društvo. Zato se obrača odbor na vse stanovske tovariše s prošnjo, da pristopijo vsi k Društvu katehetov; da sodelujejo in pomagajo z nasveti, poročili, z nabiranjem knjig za katehetsko strokovno knjižnico, denarnih prispevkov da bo započeto delo hitro in krepko napredovalo. Dal Bog! Prijaje za pristop in drugi dopisi naj se pošljejo predsedniku ali tajniku.

Aljažev klub. Dne 29. dec. 1923 se je ustanovil v Mariboru Aljažev klub za lavantinsko škofijo. Zbralo se je lepo število neduhovnikov in duhovnikov-planincev, zastopnika Podravske podružnice SPD gg. dr. Senjor in Volčič in urednik »Planinskega Vestnika« g. ravnatelj dr. Tominšek. Govornik, g. vseučilišni profesor dr. Rožman, je orisal naloge, ki jih ima Aljažev klub. Organizirati hoče namreč posebno tekom poletnih mesecev za vse ljubitelje narave; ki morejo edino le ob nedeljah in praznikih pohiteti na planine, službo božjo na najbolj obiskanih izletnih krajih, tako da bo lahko tudi vesten katoličan ob nedeljah našel v naravi potreben oddih in razvedrilo, pa obenem zadostil božjim in cerkvenim zapovedim. Aljažev klub hoče nadalje v sporazumu z lokalnimi faktorji obvarovati planinske kapelice in križe razpadanja in na primernih planinskih mestih postavljati nove kapelice ter jim oskrbovati čim najbolj dostojno opremo in ustvarjati duhovnikom za opravljanje maš v planinskih kapelicah čim najugodnejše pogoje. Aljažev klub upa, da bo s svojim delovanjem blagodejno vplival na planinstvo sploh, ki naj resnega planinca ne navaja samo k občudovanju prirodnih krasot, ampak še dalje k spoznavanju in dostojnem češčenju Stvarnika vseh lepot v naravi. Ker je vzrastel Aljažev klub iz nujnih časovnih potreb in ker ima tako lepe naloge, zato vabimo prav prisrčno vse g. duhovnike in neduhovnike k pristopu. Članarina znaša letno 10 din. in se naj pošilja na blagajnika, g. Evg. Lorigerja, korni vikar, Maribor. Občni zbor si je za letos izvolil ta-le odbor: prof. dr. Anton Jehart, predsednik; profesor Ivan Bogovič, podpredsednik in gospodar; Jožef Krošl, tajnik; Evgen Loriger, blagajnik. Želje in nasveti, ki jih Aljažev klub z veseljem pričakuje od izkušenih turistov, se naj pošiljajo na tajnika, dijaško semenišče, Maribor.

Poštarški Köpenik. Pod tem naslovom smo 31. p. m. nasedli neresničnemu in krivičnemu dopisu iz Št. Vida pri Ptujju, ki dolži g. Stoklasa poštne sleparije in tatvine. Zadeva je sedaj pojasnjena z izjavo poštarice pri Št. Vidu. To izjavo priobčujemo v popravilo naše notice in zadoščenje prizadetega: Gospod Vinko Stoklas mlajši je prišel omenjenega dne na pošto ter me naprosil, naj mu izročim njegova pisma iz vreče leskovske pošte. Na moje vprašanje, če je on poštar, je odgovoril, da, nakar sem mu odprla vrečo, iz katere je vzel v moji navzočnosti par pisem. Ker sem se le kratak čas tukaj, ne poznam osebo poštarja iz Leskovca ter se je po mojem mnenju izvršila pomoč na sledeči način: G. Stoklas je moje vprašanje, če je poštar, tolmačil menda v tem smislu, kot bi bila vprašala, ako vzame pošto za Leskovec. Vse drugo, kakor so poročali časopisi, je popolnoma izmišljeno in neresnica. — Marija Levstek, voditeljica pošte, l. r.

Okrajni sestanki odbornikov in zaupnikov SLS so se vršili dne 2., 3., 4. in 5. januarja v Vuzenici, Starem-trgu, Velenju in Sv. Frančišku v Sav. dol. in so bili zelo dobro obiskani. Na teh sestankih je poročal o političnem položaju poslanec Pušenjak, razpravljalo se o zahtevah in potrebah posameznih okrajev, določili kan didati za cenilne komisije in razpravljalo o organizaciji stranke. Zborovanja so bila zelo zanimiva, mnogo važnih vprašanj se je sprožilo, dala se je podbuda za nadaljno gospodarsko delo.

Zborovanje radi zboljšanja prometa v gornjegrajskem okraju. Od Sv. Frančiška v Sav. dolini poročajo: Na inicijativo našega poslanca g. Pušenjaka se je v

nedeljo, dne 6. t. m. pri nas vršilo zborovanje radi zboljšanja poštne prometa v našem okraju. Zastopane so bile skoro vse občine, še celo daljna Solčava ni manjkala, prišli so zastopniki oblastev in sicer gg. okr. glavar Pinkava iz Celja, zastopnik poštnega ravnateljstva dr. Janžekovič, vodja ekspoziture dr. Osojnik, zastopnik Tourist Office iz Ljubljane. Govorili so razen poslanca gg. dr. Janžekovič, dr. Osojnik, zastopnik društva za tujski promet dr. Goričar, notar Košenina, župan Krajnc, Rok Klemenšek, Fr. Podbrežnik in drugi. Sklenilo se je vse storiti, da dobi okraj čimprej telefonsko zvezo in se je izvolil odbor 5 članov, ki naj vse potrebno ukrene za uvedbo avtomobilskega prometa od železniške postaje v Gornjigrad in Solčavo.

Božičnica na obmejni Kapli se je vršila dne 22. decembra 1923. Obdarovanih je bilo 145 otrok, deloma s čevlji, oblačili, šolskimi knjigami, zimskim perilom itd. Gospodu okrajnemu glavarju dr. Ipavicu se je zahvaliti, da je bilo mogoče otroke tako bogato obdariti. Šolski voditeljci g. Sadnekovi in učiteljci odč. Matelovi gre zasluga, da se je v šoli izdelalo s pomočjo učenk 50 komadov zimskih oblačil. V imenu obmejne dece se iskreno zahvaljuje odbor.

Gospod Pucelj na Polzeli. Dne 5. januarja je znani g. Plaskan pd. Zajc iz Orle vasi pripeljal na Polzelo samostojnega ministra na r. g. Pucelja, kateri je imel v poznih nočnih urah v Cimpermanovi gostilni nek shod. Ker pa SKS na Polzeli nima pristašev (razen enega), so dvorano napolnili pristaši SLS, ki so gospodu Pucelju povedali, kar mu gre. Mislimo, da mu je zaenkrat dovolj jasno povedano, da ga ne rabimo več tukaj, kar ga prihodnjic ne bomo več pustili do besede — s katero je vezal otrobe. Če bi se pa še proti pričakovanju zopet prikazal pri nas, bomo pozabili slovensko gostoljubnost in ga bomo vkljub občutni zimi posadili na prosto, ker drugega ne zasluži.

Ustanovni občni zbor Olepševalnega društva za Polzelo. Prihodnjo nedeljo, dne 13. januarja se vrši v novem šolskem poslopu ustanovni občni zbor Olepševalnega društva za Polzelo. Začetek točno ob 3. uri popoldne. Polzelani, ki vam je za procvit in olepšavo Polzele, se uljudno vabite k obilni udeležbi.

Napad na dr. Behmena. Nahujskani bosanski radikali so napadli enega izmed voditeljev muslimanske stranke — dr. Behmena, ko se je na večer vozil na sankah skozi Dobojo. Radikalska druhal je metala na njega kamenja in sigurno bi ga bila ubila, ko bi ne bil imel hitrih konj, ki so ga odvedli od usodnega mesta. Oblast se zaradi tega napada ni prav nič zganila, nasprotno celo trpi po šovinističnem časopisju hujskanje za dejanske napade z orožjem na muslimanske prvake.

Nov odsek pri ministrstvu za vere. Pri verskem ministrstvu je osnovan nov odsek, ki se bo pečal s popravno starih cerkev ter samostanov. Dosedaj so se namreč vršila razna cerkvena popravila brez vsake kontrole in ravno radi tega je propadlo po južnih krajih tolikanj zgodovinskih znamenitosti. Odslej zanaprej se bodo za zgodovinsko stare cerkve in samostani popravljali pod posebnim nadzorstvom strokovne komisije, v kateri bodo zastopani poznavalci starin. Tej komisiji je zagotovljen tudi potreben denarni kredit.

Novi listi v Beogradu. Dne 5. t. m. je izšla prva številka Rankovičevega tednika »Smotrek«. Poslanec Mihajlo Rankovič se hoče v tem listu najodločneje boriti proti korupciji. Dne 6. januarja je izšla prva številka organa četnikov pod imenom »Četnik«. V prihodnjem mesecu začne izhajati »Pokret« pod uredništvom Mirka Cvetkova.

Preseljevanje naših optantov iz Madžarske se ni končala. Madžari ji sedaj s silo gonijo iz svoje države, da bi večina njih raje ostala tam, ker so videli, kako slabo se godi onim optantom, ki so že naseljeni v naši državi. Zadnje dni sta prišli dve večji grupi, od katerih se je prva, ki šteje okrog 600 družin, naselila v okolici mesta Orgoša, dočim je druga nastanjena okrog Velike ga Bečkereka.

V eri beograjskih državotvorcev. Knjigarna »Osvit« v Beogradu je poslala 24. m. m. eno knjigo na naslov g. Borisa Selicki v Titel. Poštarino je knjigarna plačala v Beogradu in sicer D 5.60. Par dni pozneje je poslala tvrdka ravno isto knjižico na naslov Sergija Kovtunoviča, Kneževi Vinogradi, Baranja. Poština za knjižico je znašala v Beogradu 5 D. Oba zgoraj imenovana gospoda pa sta vrnila knjigarni knjižici. Za ono prvo knjižico, za katero je znašala pošta iz Beograda v Titel 5.60, je bilo treba plačati povratnine 20 D, za ono drugo pa 17 in pol dinarja in to vse v poštinih znamkah SHS kraljevine.

Lažnjivi poštini inšpektor. Na progi Sombor—Bečkerek v Banatu je vstopil v poštini ambulatni voz znani goljuf Milan Matijević. Predstavil se je poštenu uradniku kot inšpektor pošte, ki ma nalogo, da pregleda po pošti poslani denar, ker se nahaja med tem denarjem mnogo fiksificiranih bankovcev. Uradnik je bil tako naiven, da mu je dovolil »revizijo«, po odhodu »inšpektorja« pa je s strahom opazil, da je zmanjkalo 4600 dinarjev denarja.

Tatvina na debelo. Prejšnji teden je bilo vlomljeno v prostore delegacije finančnega ministrstva v Splitu. Tatvina se je izvršila na prav mojsterski način. Prostor delegacije so bili zastraženi od posebnega čuvarja, ki je stražil celo noč, a vendar se je posrečilo uzmovičem, da so prišli v prostore skozi vrt sosedne hiše. Prebili so zid in se splazili v one sobe, kjer so bile zložene novčanice po 1 dinar v celih paketih. Odsli so samo en del teh dinarskih paketov, drugega so pustili, a vendar znaša tatvina celih 111 tisoč dinarjev.

Velik tihotapec je bil te dni aretiran v Koprivnici na Hrvatskem. Pri preoračenju meje je našla finančna kontrola pri njem za 60 tisoč dinarjev zlatega denarja.

Piše se Mihajlo Kontoš, po rodu Madžar, pripadal je pa veliki tihotapski družbi, ki ima svoj sedež na Dunaju ter se osobito bavi z tihotapljenjem zlata. S to družbo so trgovali odločni trgovci in bankirji v naših večjih mestih, osobito v Zagrebu in v Beogradu. Policija je vsled tega aretirala več oseb.

Požar v gimnaziji. V Subotici se je med poukom vnela vsled slabega dimnika streha. Med učenci je zavladala strašna panika ter je bilo več ranjenih v silni gneči pri vratih. Požarna bramba je nekaj časa gasila, pozneje pa je zmanjkalo vode in zgorela je streha in prvo nadstropje.

Požar povzročil 5 milijonov dinarjev škode. Zadnji teden je izbruhnil v Čakovcu v tvornici za izdelovanje pletene žice požar. Ogenj je uničil tvornico tako, da so ostale samo še gole stene. Ogenj se je širil sicer čisto počasi, a ga ni bilo mogoče lokalizirati, ker ni bilo dovolj vode in še tista voda, ki je bila, je sproti zmrzovala in so bili vsi napori ognjegasev in vojaštva zaman. Kako je nastal ogenj, še ni znano, a škoda cenijo na pet milijonov dinarjev.

Dohodki naših carinarov. Da vidimo, kako ogromne dohodke prinaša naša carina, je potrebno pogledati samo dohodke carinaric v prvih 10 dneh meseca decembra leta 1923. Največ dohodkov izkazuje carinska postaja v Zagrebu in sicer 6,013.194 D. Za Zagrebom pride Beograd, potem Subotica, Zemun, Ljubljana in Maribor, ki izkazuje 2,166.050 D dohodkov. Nad dva milijona dinarjev izkazuje še Sarajevo, nad en milijon pa Skoplje, Dubrovnik in Metković. Ostale manjše carinarice izkazujejo manj nego milijon prejemkov. V enem letu se nabere dohodkov iz carine nekaj sto milijonov dinarjev.

Izpraznenje Zombolje. Pred nekaj dnevi so začele naše oblasti izpraznjevati Zomboljo. Vsi uradi so se že preselili v bližnja banatska mesta, ravno tako so se že tudi umaknile carinske in obmejne straže. Ostali so samo še orožniki, ki vzdržujejo red v izpraznjenih krajih.

Premogovniki v Sremu. Srem je znan kot zelo bogat na premogu, ki so ga pa dosedaj kopali samo na par mestih. Edino državni rudnik Vrdnik je bil v obratu, ni pa mogel zadostiti vsem potrebam. V zadnjem času sta izkopana dva nova rova, eden poleg Beočina, drugi pri Sremskih Karlovcih. Sedaj so odprli izboren premog med Hokom in Lidom. Z kopanjem novega rudnika začnejo v najkrajšem času.

Zahvala iz Hajdine pri Ptujju nam poročajo: Kmetško bralno društvo na Hajdini izreka še enkrat duhovnemu spiritualu na mariborskem bogoslovju veleč. g. Alojziju Skuhala kot svojemu bivšemu tajniku najiskrenejšo zahvalo. Zlasti se mu zahvaljujeta Mlad. in Dekliška zveza kot duhovnemu voditelju za ves trud in požrtvovalnost, s katero je deloval za naše odseke ter jih le z njemu lastno spretnostjo vodil. Bog mu bodi plačnik za vse, kar je dobrega storil med nami! Vzor ni mladino ljub nam ostane v dosmrtnem spomnu.

»Goriške Matice« knjige so dospele in se dobe pri poverjeništvu, Vrazova ulica 6 II. Vsak naročnik dobi štiri knjige: 1. Koledar z obilno zanimivo vsebino. 2. Zabavna knjižnica: Zgodbe zdravnika Muznika od dr. Ivan Preglja. 3. Mladi gozdar od soškega Črnošolca. 4. Finžgarjev molitvenik: »Bogu, kar je božjega.« — Nekaj izvodov je na razpolago tudi za še nepriglašene naročnike. Udnina 30 dinarjev. Za tekoče leto izda Goriška Matica sledeče knjige: 1. Veliki koledar z raznimi leposlovnimi in poučnimi članki. 2. Zadnji dnevi v Ogleju. Povest. Spisal: Al. Lukovič. 3. Mlada Zora. Izbor narodnih pripovednih pesmi. Priredil France Bevk. 4. Životopis sv. Frančiška Ksav.

Iz Maribora.

Shodi poslanca Žebota v Mariboru in okolici. Dne 6. januarja je govoril poslanec Žebot na lepo obiskanih zborovanjih SLS v Kamnici (po rani sv. maši) in v Selnici ob Dravi (po pozni sv. maši). Kljub mrazu je bila udeležba na obeh shodih prav velika. Dne 7. januarja pa se je vršil nepričakovano dobro obiskan zbor zaupnikov za okrožje Gornja Sv. Kungota. Po poročilu poslančevem se je izvolil okrajni odbor SLS, kateremu načeluje g. Spindler. Dne 8. januarja se je vršil enak zbor zaupnikov za okrožje Maribor okolica. Poročala sta poslanca Žebot in Falez. Za predsednika okrajne organizacije je bil izbran župan Fluher od Sv. Petra. Dne 9. januarja zvečer je bil dobro obiskan shod SLS na Pobrežju pri Mariboru. V mestu Maribor sta se vršila dva okrajna shoda in sicer dne 3. januarja za I. okraj in dne 4. januarja za II. okraj. Povsod so se izvolili novi okrajni odbori. Mirno lahko trdimo, da so ostali naši volilci zvesti SLS in da še pridobivamo. Organizacija ima svojo moč, ako je dobro izvedena. Na vseh zborih ni bilo ne enega nasprotnega glasu; našim poslancem se je izreklo zaupanje in prošnja, da vstrajajo v boju za avtonomijo.

Shodi, oziroma sestanki SLS v Mariboru se vršijo po tem-le redu: V četrtek, dne 10. januarja, ob 6. uri zvečer v gostilni Šrot na Koroški cesti za koroško predmestje. V petek, dne 11. januarja, ob 6. uri zvečer, v gostilni Nendl na voglu Tržaške in Pobreške ceste za Magdalensko predmestje in Kolonijo. V nedeljo, dne 13. januarja, ob 9. uri predpoldne v gostilni Henigman (beli zajec) na Meljski cesti za Melje. Na sestankih poroča poslanec Fr. Žebot.

Studenci. Danes ob 7. uri zvečer se vrši pri Stibilu sestanek odb. in zaup. SLS. Poroča g. poslanec Žebot. Somišljeniki pridite!

K 70letnici g. svetnika Franca Jerovškega. Danes obhaja profesor na tukajšnji drž. gimnaziji g. svetnik Franc Jerovšek svojo 70letnico. Iskrenemu vzgojitelju naše mladine, vzor-narodnjaku, odkritemu značaju kličemo odkrito: Se mnogo let! — Njegovi učenci.

O batinah v policijskem zaporu se je pri sodnijski razpravi potožil neki čevljarški pomočnik P., katerega so aretirali v gostilni Orovič, ker ni imel s čim plačati, ker mu je tovariš pobegnil. Aretirani je zmerjal policaje s prokleti «čiči» in zato je dobil pri sodnji tri tedne zapora. Zagovarjal se je, da je bilo njegovo ogorčenje opravičeno, ker so ga v policijski stražnici privezali na desko ter pretepli. «Glavnjača» v Beogradu je že sramote dovolj in ni nobene potrebe, da se razširja tudi na Maribor in njegovo policijo. Upamo, da očitane o policijskih batinah ne bo stalo samo pri sodnijski razpravi, temveč, da bo to šef policije še porabil za temeljito preiskavo in kaznovanje krivcev.

Zopet žrtev pri vojaški straži na železniškem mostu. Včeraj popoldne okrog 6. ure je zopet zahtevala pretirana vojaška skrb za železniški most težko žrtev. Dva vojaka od straže, ki straži most na tiru, sta prišla med vlak in premikajoče vagona. Enega je treščilo ob stran, pa k sreči brez večje poškodbe, drugi pa je čez obe nogi povožen in bo za celo življenje siromak, če sploh okreva. To je že ponovna žrtev od moštva, ki straži železniški most. Prvič si ne moremo predstavljati, zakaj se postavljajo take straže, ko je celo med vojno zadostovalo vojaštvo samo na postaji, ki je itak tik mosta. Drugič pa lahko samo največja zanikrnost in neprevidnost postavlja neokretne ljudi na tako nevarna mesta. Vojaka bi se moralo učiti okretnosti, previdnosti, varovanja pred nevarnostjo, samodisciplině itd., pri nas pa dan na dan vidimo ravno nasprotno, da so celo zadovoljni, če vojak tudi skozi celo svoje službovanje in vsepovsod obdrži samo pojme iz svojih gora in vso neokretnost od doma. Samo na ta način si lahko razlagamo, da so že oficirji vodili cele oddelke čez železniške mostove, ko bi vendar morali vedeti, da se vlak njih ne bo izogibal ter da se vedno dogajajo nesreče pri stražah ob železniških tirih. Vojaka-seljaka iz Srbije, ki od poprej še ne pozna vlaka, postavijo tja, da «čuva», teža mu pa ne povedo, da mora tudi sebe čuvati, kako in pred kom. Dogodi se ena nesreča, dogodi se druga, tu smrt, tam največja revščina, žrtev pa sledi žrtvi, ker zanikrnosti in omalovaževanja človeškega življenja ni ne konca ne kraja.

Orjunaško priznanje zločincu z bombo. Zadnja številka «Orjuna» izreka svojo zahvalo in priznanje zavratnemu zločincu, ki je ponoči vrnil razstreljivo ali bombo v Götzovo dvorano. V «Orjuni» stoji črno na belem: Njemu, pa naj bo kdorkoli, naše priznanje! — Odkar imamo Orjuna in orjuna, oblast že v tretjič zamanj zasleduje zločince z bombo, ki so naprej v Slov. Bistrici, potem pri odvetniku dr. Oroslu in sedaj v Götzovi dvorani preivali kri, ogrožali življenje in uničili tujo lastnino. — «Orjuna» pa prinaša debelo tiskano zločincem svoje priznanje. «Orjuna» pa lahko tudi neovirano grozi. Tako je zadnjič napovedala Radiču, da bo že videl, kaj ga čaka — «dok mi (orjunaši) živimo», sedaj pa dr. Korošcu grozi z letošnjo 10 letnico sarajevskega atentata.

Ne zamudite priti v petek, dne 11. t. m. ob pol 8. uri zvečer v Lekarniško ulico 6, na Sojčev večer, ki ga priredi Prosvetni kartel v Mariboru kot X. ljudsko prosvetno predavanje. Predavanje kiparja in umetnika g. Iv. Sojča bo gotovo prav zanimivo, zlasti še, ker ga bodo pojasnjevale slike in ker bo g. Sojč razstavil ob enem več svojih osnutkov. Pridite, opozorite na to znanče in prijatelje!

Götzova dvorana. Z ozirom na splošno željo, da se dvorana tvrdke Tomaž Götz popravi, omenjena tvrdka naznanja, da bo po odobrenju kompetentne stavbene oblasti dvorano začasno provizorično popravila, da zamore isto zopet predati v splošno uporabo.

Ljudski oder. Skupna seja uprave in artističnega vodstva se vrši v četrtek dne 10. t. m. točno ob 7. uri zvečer v Lekarniški ulici 6. — Predsednik.

Kraljevo božično darilo, ki ga je kralj namenil najvestnejšemu dijaku mariborske gimnazije, je dobil osmošolec Fr. Lasbacher, gojenec kn.-šk. dijaškega semenišča. Darilo je izročil odlikovancu na slovesen način vpricho drugih dijakov ravnatelj g. dr. Josip Tomišek.

Podporno društvo vlakospremnikov vseh železnice Jugoslavije priredi dne 2. februarja 1924 v vseh prostorih Narodnega doma železničarski ples z obilno drugo zabavo. Čisti dobiček je namenjen za podporo trajno bolnih članov.

Jugoslovanski Lloyd v Mariboru, ki je, kakor v njegovi branži navada ob koncu sezone začasno ustavil obrat, je začel dne 2. t. m. zopet obratovati ter za posluje v tovarni okrog 200 delavcev, nadaljnjim 200 delavcem bo pa začel dajati delo na dom.

Podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva za Maribor in okolico ima prvi redni občni zbor v nedeljo, dne 20. prosinca t. l., ob 10. uri predpoldne v prostorih drž. vinarke in sadjarske šole. Ker se bo razpravljalo o važnih in veaktualnih vprašanjih, se vabijo člani, da se občnega zbora udeležijo polnoštevilo. Povabljeni so tudi vsi drugi zanimanci, prijatelji in ljubitelji lepih in plemenitih kmetijskih panog, našega sadjarstva in vinarstva. — Odbor.

Lepo novoletno darilo dobi vsak stalni odjemalec tvrdke Mastek & Karničnik, Maribor, Glavni trg in to od 1. pa do konca januarja.

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy. Prevedel Paulus.

84

Narednik se je sklonil k svetiljki in bral:

«Ne morem za vami, ker bi sicer stavil v nevarnost

ves uspeh. Ko dobite tale listič, čakajte še dve minuti, nato zlezite previdno iz kože, eden za drugim, se obrnite na levo, dokler ne pridete k skali, ki sega daleč ven v morje. Tam je potočič in ob njem vaš čaka čoln «Zore». Kratak, oster žvižg, pa bo prišel po vas. Nato brž na krov in rešeni ste. Čoln pa pošljite po mene in povejte mojim ljudem, da jih čakam pri potoku, ki teče v morje blizu Calaisa, v ravni smeri nasproti «Sivi mački». Poznajo ga. Hitel bom kolikormogoče. Naj me počakajo, če bo treba, dokler ne dam običajnega znamenja. Ne odlagajte! Ubogajte natančno!» —

«In tule je znamenje, državljan!» je pridjal narednik in kazal list Chauvelinu.

Pa Chauvelin se ni zanimal za znamenje. Eden sam stavek se mu je globoko zarinil v spomin: «Povejte mojim ljudem, da jih čakam pri potoku, ki teče v morje blizu Calaisa, v ravni smeri nasproti «Sivi mački».

Ta stavek je bil njegovo zadnje upanje.

Kdo izmed vas pozna dobro vse obrežje do Calaisa? Je zaklical vojakom, ki so se po brezuspešnem lovu za «Dušico» spet zbrali pri koči.

«Jaz, državljan!» se je eden oglasil. «Rojen sem v Calaisu. Vsak kamen poznam tod naokoli!»

«Neki potok teče v morje blizu Calaisa, v ravni smeri nasproti «Sivi mački» —?»

«Da, državljan! Dobro ga poznam!»

«Dolgi Anglež upa, da bo prišel do potoka o pravem času. Čoln jadrnice ga pričakuje ob izlivu. Pa on ne pozna vsakega kamena tod naokoli. Šel bo morebiti najdaljšo gotovo pa ne najkrajšo pot. In previdno bo moral hoditi, bal se bo straž. — Še imamo upanje, da ga ujamemo. Tisoč frankov vsakemu, ki pride do potoka pred dolgozim Angležem!»

«Jaz poznam najkrajšo bližnjico med skalami ob obrežju!» je dejal vojak in že je z zmagozlovnim «ura!» skočil v tek in tovariši za njim.

Chauvelin je poslušal, dokler niso zadnji koraki zamrli v daljavi. Sovraštvo do nasprotnika in upanje na končno zmago mu je žarelo v njegovih malih očeh.

Trdo poleg njega je stal Desgas, nem in malomaren, ter čakal na povelja, dva vojaka sta klečala pri Margareti in jo držala za roke.

Z zlobim pogledom je ošinil Chauvelin svojega zaupnika. Njegov krasno zamišljeni načrt se mu je popolnoma ponesrečil. Da se mu bo njegov zadnji up uresničil, to tudi ni bilo tako zelo gotovo. Chauvelin je bil jezen in nevoljen in je iskal, nad kom bi izlil svoj srd.

Margareta se ni genila več. Izmučno telo je zahtevalo svojo pravico, — v globoki nezavesti je ležala. Oči so ji bile modro obrobline, znamenje dolgih prečutih noči, mokri lasje so se ji oprijemali belega čela, usta so bila polodprta in bolešne poteze so ležale krog njih.

(Dalje prihodnjic).

Poslano*).

Dne 3. januarja 1924 je «Jadranska banka d. d. Beograd» dostavila uredništvu demokratskega dnevnika «Jutro» v Ljubljani dopis, s katerim ga poziva, da z ozirom na članek «Pri Jadranski banki Beograd d. d. objavljen v «Jutru» št. 291 od 13. decembra 1923 priobči v smislu § 19 tiskovanega zakona sledeči popravek:

«Ni res, da je revizija raznih komisij izvršena pri Jadranski banki Beograd d. d. oziroma njenih glavnih podružnicah dala skrajno neugodne rezultate za sedanjo njeno upravo, — res pa je, da je Jadranska banka zaprosila Narodno banko naše kraljevine, da izvede revizijo poslovanja in stanje banke ter da je od Narodne banke v to svrhu delegirana komisija po 20 dnevni temeljiti reviziji izjavila, da je poslovanje Jadranske banke v vzornem redu ter da je premoženje Jadranske banke v njenih knjigah cenjeno tako previdno, da čista aktiva banke znatne presega glavnicu in izkazane rezerve.

Ni res, da se je izkazalo, da zelo velik del glavnice v resnici ni vplačan, ampak uživajo glavni delničarji na delnice, ki so jih morali prevzeti, kredit in da «dolguje en sam delničar za 80.000 delnic kredit 12 milijonov dinarjev» — res pa je, da je cela delniška glavnicu Jadranske banke a. d. Beograd v nom. iznosu 60 milijonov dinarjev popolnoma vplačana.

* Uredništvo odgovarja le, v kolikor določa zakon.

Halo!

Halo!

Vedite, da kupite razno manufakturno in razno drugo blago, kakor tudi volnena in svilna mlinska sita najceneje v trgovini

MARTIN ŠUMER, Konjice, Slovenija. 737 50—1

Ni res, da so še drugi, «zlasti ogromni povsem ne-produktivni angažmani, ki sta jih sklenila na svoje pest brez odobrenja upravnega sveta gg. dr. Ažman in Kamenarovič za politične svrhe», — res pa je, da sta sklepala vse angažmane za Jadransko banko z odobrenjem njenega upravnega sveta.

Ni res, da je stvar predmet oblastvenih preiskav, — res pa je, da se v nobeni stvari ni vršila kaka oblastvena preiskava.

«Jutro» gornjega popravka ni objavilo, vsled česar je Jadranska banka vložila tožbo proti odgovornemu uredniku «Jutra».

Ljubljana, 5. januarja 1924.

Ravnateljstvo

JADRANSKE BANKE A. D. BEOGRAD.

Pozor, svinjerejci! Suho sadje, kot svinjska reja, po jako ugodni ceni 1 kg 1,25 din. se v vsaki količini prodaja. Dobi se v pisarni »Promesa«, Maribor, Plinarska ulica 17. 31

Gospodična, ki je bila dosedaj pomožna učiteljica, išče mesta pri kakem kat. podjetju kot blagajničarka ali pa v pisarni. Spričevala na razpolago. Naslov v upravnistvu. 19 2—1

Zajčje, lisičje, kunine, vidrine, dihurjeve, vevrčne in druge kože kupuje po najvišji ceni Karl Gränitz, Maribor, Gosposka ulica 7. 18 2—1

Združene mlekarne d. d. v Ljubljani

centrala slovenskih mlekarjskih združenj,

nudi prvovrsten ementalški polnomastni

sir

in

namizno maslo

v vsaki mlačini.

Iščemo tudi stalne dobavitelje za mleko.

Sodarja in kletarja,

samca, z dobrimi spričevali, se išče za takojšnji nastop. Ponudbe na veletrgovino vina A. Kajfež, Kočevje. 27 3-1

Veliki jugoslovanski paromlin

sa dnevni kapacitetom od 12 vagona sa prvorazrednim produktima traži

zastupnika

za Hercegovinu sa komisijonim skladištom. Gospoda, koji su u tom ili sličnom svojstvu već djelovali, te koji su u stanju pružiti odgovarajuću jamčevinu, neka stave svoju ponudu pod b. »Za-1242« na Publicitas d. d. oglasni zavod, Zagreb, Gunduličeva ul. 11. 24 3—1

SALAMA

prvovrstna
novo blago
povsem zrela

se dobi povsod.

Prva hrvatska tvornica salamo,
prekajenega mesa in masti

M. Gavrilovič-a sin. d. d.
Petrijnja.

Generalno zastopstvo za
Slovenijo:

R. BUNC,
Ljubljana—Celje—Maribor.

Somišljeniki inserirajte!

KUPUJE

se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki

KAROL WORSCHÉ, Maribor, Gosposka ul. 10

Perje za postelje!